

Het Groene blad

IVN Veenendaal-Rhenen - Zomer 2023

Feestelijke opening Groenhofstuin

Tiengemeten - excursie met de Vogelwerkgroep

Het echte leven in je achtertuin

Contactpersonen Werkgroepen

Bomen en Openbaar groen

Carlo van de Weerd
0318-561134
kh.vd.weerd@hccnet.nl

Excursies

Carlo van de Weerd
excursies@ivnveenendaal-rhenen.nl

Natuurpaden

Henk te Paske
natuurpaden@ivnveenendaal-rhenen.nl

Scholen Veenendaal

Bert de Ruiter
06-28202684
scholenwg.veenendaal@ivnveenendaal-rhenen.nl

Moestuin de Duiventoren

Dorthy Reijn en Barend Klop
moestuin@ivnveenendaal-rhenen.nl

"De Zwammen" (12-18 jaar)

Martijn Stip
0317-619935
zwammen@ivnveenendaal-rhenen.nl

Weidevogelbescherming

Roelof de Jong
0317-614941
jon73229@planet.nl

Natuurtuin Diddersgoed

Egon Schweigmann
diddersgoed@ivnveenendaal-rhenen.nl

Vogels

Ilse Heurkens
vogels@ivnveenendaal-rhenen.nl

Mediatheek

Suze Hörchner
0318-513613
mediatheek@ivnveenendaal-rhenen.nl

Duurzaamheid

Ton Ezendam
ton.ezendam@xs4all.nl

Media

Henk te Paske
media@ivnveenendaal-rhenen.nl

Scholen Rhenen

Harald Arissen
0317-616705
haraldarissen@hotmail.com

Redactie Groene Blad

Tijdelijk: Tineke Wouda en Henk te Paske
redactie@ivnveenendaal-rhenen.nl

NatuurWerkt!

Bert Berg
0318-472145 of 06-33106173
bberg@hetnet.nl

PR

Cokkie Gadella
0318-550806
pr@ivnveenendaal-rhenen.nl

Tuin "Groenhof"

Hanneke Baretta-Bekker
groenhof tuin@ivnveenendaal-rhenen.nl

Planten

vacant
(Interesse? Mail voorzitter)

De Groenhof

In de Groenhof bevinden zich het Natuur- en Milieu Educatief Centrum (NME-centrum) en de Mediatheek.

Adres: Prins Willem-Alexanderpark 317 3905 CK Veenendaal

T. 0318-589 555. B.g.g. Suze Hörchner, T. 0318-513 613

Openingstijden: woensdag 14:00-16:00 uur of na afspraak met coördinator Suze Hörchner

Gesloten tijdens schoolvakanties én in de maanden juli en augustus

mediatheek@ivnveenendaal-rhenen.nl, groenhof@ivnveenendaal-rhenen.nl, ghorchner@planet.nl
www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen

Webmaster en Nieuwsbrief

Arie Bons webmaster@ivnveenendaal-rhenen.nl

Henk te Paske nieuwsbrief@ivnveenendaal-rhenen.nl

Het Groene blad

IVN Veenendaal - Rhenen - Zomer 2023

Beste medeleden,

De zomer! Een tijd voor vakanties, mijmeren en rustig aan doen. Opladen voor september wanneer er in het bedrijfsleven weer plannen gemaakt worden voor het nieuwe jaar.

Vooralsnog volop genieten van de natuur!

Maar als je de artikelen in de media tot je neemt, dan lijkt het erop dat er weinig te genieten valt. Vele woorden zijn er die eindigen op 'crisis'. Ik ga ze hier niet allemaal noemen, want als je even op internet kijkt, dan zie je er heel veel. Ook het veelzeggende axioma "crisissen zijn van alle tijden" kom je tegen. Als er geen crisis is, dan verzinnen we er wel een. Want op elk gebied is er wel een te bedenken. Economie, landen en uiteraard de natuur.

Maar ondertussen geniet ik van de zomerse natuur.

In mijn directe omgeving zijn nu vele vogels die er vroeger niet waren. Als ik nu naar buiten loop, dan hoor ik duidelijk de aanwezigheid van de putters. Die hoorde ik echt niet toen ik op de huidige plek kwam wonen (20 jaar geleden). Ook de bonte vliegenvanger hoorde ik dit jaar voor het eerst en uiteraard ook gezien. Het enige wat ik wel mis zijn de fazanten die vroeger gewoon bij ons achter in het weiland liepen. Die zijn er nu niet meer. Naar de oorzaak is het gissen.

"De waterkwaliteit is het slechtst van Europa" lees je in de media. Dit leest als een absolute waarheid. Maar het is een relatieve tekst, want als het overall beter is geworden in de loop van de tijd, dan zegt het wel iets over de huidige relatieve kwaliteit, maar het positieve, de verbetering, wordt dan niet genoemd. Een paar jaar geleden stond er in de media dat de zalm weer in de Rijn was gesignaleerd. Nu kan ik dit zelf niet constateren. Wat ik wel waarneem is dat er veel meer aalscholvers zijn. Vroeger zag je die alleen bij het Naardermeer. Vrij zeldzaam in die tijd in Nederland. Nu niet meer. Zelfs de vogelbescherming spreekt over een verbeterde waterkwaliteit en vandaar de terugkeer van de aalscholver.

Kortom, de interpretatie van de eigen waarneming kan soms op gespannen voet staan met hetgeen je in eerste instantie denkt te lezen. En dat is best een lastige in deze tijd met een overdaad aan informatie.

Maar alles start bij de eigen omgeving, de eigen waarneming en daar leggen wij de basis voor als IVN Veenendaal-Rhenen:

NATUUREDUCATIE!

Geniet van de zomer en van alles wat de natuur ons te bieden heeft.

Leo Pruis

Voorzitter IVN Veenendaal-Rhenen

Inhoud

6	Opening Groenhofstuin
8	Landelijke slootjesdag
9	Safari Blauwe Bever
10	Diddersgoed 30 jaar
12	Moestuin Duiventoren
13	Rijkdom IVN en KNNV
14	Tiengemeten
18	Het leven in je achtertuin

Colofon

Het Groene Blad, het contactblad voor leden en donateurs, verschijnt viermaal per jaar. De sluitingsdatum voor het Herfstnummer is 4 sept. 2023.

REDACTIE

Vacant

[redactie@](mailto:redactie@ivnveenendaal-rhenen.nl)

ivnveenendaal-rhenen.nl

VOORZITTER

Leo Pruis

[voorzitter@](mailto:voorzitter@ivnveenendaal-rhenen.nl)

ivnveenendaal-rhenen.nl

SECRETARIS

Vacant

[secretariaat@](mailto:secretariaat@ivnveenendaal-rhenen.nl)

ivnveenendaal-rhenen.nl

PENNINGMEESTER

Heiny Achterberg

[penningmeester@](mailto:penningmeester@ivnveenendaal-rhenen.nl)

ivnveenendaal-rhenen.nl

VERTROUWENSPERSOON

Gerard Vernooij

[vertrouwenspersoon@](mailto:vertrouwenspersoon@ivnveenendaal-rhenen.nl)

ivnveenendaal-rhenen.nl

NL95 INGB 0004 7381 18

t.n.v. IVN Veenendaal

Foto's voor- en achterpagina:
Tineke Wouda

Veenendaal | www.bijles-skwinabi.nl

- Bijles Scheikunde, Wiskunde, Natuurkunde, Biologie en rekenen
- Bevoegde docente met zeer veel ervaring
- Warme en coachende stijl
- Betere cijfers, meer inzicht en zelfvertrouwen
- In Dragonder-Noord of bij u thuis

MAJA STAVLEU
06 46 07 43 63
BIJLES-SKWINABI.NL

middag in mei

een middag in mei (Amerongse Bovenpolder)

*een wandeling in de zon
op stap met de kenners (drie IVN-ers)
de een wijst ons op vogelmelk, beekpunge of echte
koekoeksbloem*

*de ander hoort en duidt de vogels:
puttertje, graspieper, gierzwaluw
en de fuut die zijn naam niet roept*

*de boterbloemen en de paarse klaver
bloeien er lustig op los
tussen de koeien en het gras
omhult de meidoorn zich met een witte
kanten mantel*

*de ongeduldige mist de helft van deze pracht
spot nog wel een lepelaar
een ooievaar, een zwaan op een eilandje in de plas*

de geduldigen zien het wonder: de ijsvogel
Daphne Kalff

Slenterpaadjes

Het was een koud en nat voorjaar, met nog late nachtvorst. Dat kun je nu goed zien; vergeleken met vorig jaar. De bosbessen waren toen al blauw en zoet, begin juni. En op diezelfde dag een jaar later, zag ik alleen maar minuscule groene besjes. Geen nood, terwijl ik dit schrijf is het dertig graden, er is nog hoop dat ze rijp worden. Net als de bramen, die door het vocht overvloedig bloeien, langs bermen hoor je het gezoem van hommels en veel bijensoorten. In ons land zijn ongeveer 200 verschillende bra-mensoorten die op allerlei grondsoorten groeien. Als kind heb ik er wat geplukt, ook langs de grote rivieren, bij de kribben; daar groeiden zoete kleinere lichtblauwe bramen. Je plukte ze voor thuis, ze werden geweekt voor in de winter, er werd ook sap van gemaakt en jam. De bosbessen die werden ook massaal verzameld. Je haalde op Prattenburg bij boswachter Veldhuizen een bosbessenkaart. Ik meen dat die 50 cent kostte en dan kon je vele emmers vol plukken. En je kwam thuis met blauwe handen en lippen!

Soms heb je het geluk om een ringslang te ontmoeten, langs de waterkant, tussen vergane bladeren van de lissen en tussen het riet lag er een verscholen. Ringslangen zijn niet giftig en sterk aan water gebonden, ze horen bij de familie van de waterslangen. Ze kunnen 1 tot 2 meter lang worden, afhankelijk van het geslacht. Mannetjes blijven een derde kleiner dan de vrouwtjes. Overwinteren doen ze vaak onder takkenbossen, in oude konijnenholen en onder braamstruiken. Vanaf oktober gaan ze in winterslaap. Het zijn goede zwemmers en uitstekende duikers, ze jagen veel langs de oevers op kikkers en salamanders. Ze jagen op reuk, met het orgaan van Jacobson wat in het verhemelte zit. Door zijn tong uit te steken weten ze precies waar de lekkere hapjes zitten. In tegenstelling tot andere slangen, begint hij met zijn prooi met het achterlijf. Zo kan hij grotere prooien zoals een pad makkelijker verorberen door de lucht eruit te persen. De prooi verdwijnt in zijn bek en achterin zit een stel kleine giftanden, dit gif is bedoeld om de spijsvertering van de slang te ondersteunen. Broeden doen ze op composthoppen of een berg vergaan blad wat broeit. Ze leggen zo'n 30 eieren en na 5 tot

Natuurgadgets.nl

natuur - outdoor - ontdekken

Voor jouw nieuwe kijker of scope

Ook voor:

- Verrekijkers
- Zaklampen
- Loepen
- Bushcraft
- Vleermuisdetectors
- Veldgidsen
- Scouting
- Wandelen
- Cadeautjes
- en nog veel meer ...

Bel 026 - 2060099 voor een afspraak in Wolfheze of bestel online

Dealer van o.m. Barr & Stroud, Bresser, Bynolyt, Eschenbach, Kowa, Meopta, National Geographic, Vortex

Takkeling Bosuultje (pentekening)

10 weken komen ze uit. Ze lijken dan met hun 16 centimeter een beetje op regenwormen. Bij bedreiging zal de slang proberen te vluchten of anders houdt hij zich schijndood. Ze laten zich op de rug rollen, het lichaam verslapt en de slang blijft roerloos liggen. Ze sperren de bek open, waarbij de tong naar buiten wordt gestoken. Dit kunnen ze tot een half uur volhouden.

Vroeger werd er op 15 augustus, dat is in de Rooms-Katholieke Kerk Maria Hemelvaart, een versierde tak in een korenschoof gestoken. Die moest uit zeven tot negen verschillende kruiden zijn samengesteld. Men geloofde dat het tegen alles hielp. De kruidwisplanten moesten op 14 augustus voor zonsondergang en zonder messnede geplukt worden (ijzer onttrekt de kracht eraan). Er werd voor de negenderhande kruidwis gebruikt: Alant en daar omheen bitterzoetstengels, een Leverkruid, valeriaan, bijvoet, citroenkruid, alsem, walstro en boerenwormkruid om te binden en maretak. Voor een zevenhands kruidwis werden vaak kruiden geplukt met de letter J. De naam van

Johannes, zeven is het getal van de volheid. Van alle onheil vroeger, dat de mens op het platteland bedreigde, was blikseminslag wel het meest gevreesd. Brandverzekeringen bestonden nog niet en wanneer huis en haard tot de grond toe afbrandde, zat men meteen aan de grond. Om zich daarvoor te behoeden, zocht men de afwerende werking van de kruidwis. Een gewijde bos kruiden waarvan men bij onheil gedeelten in het vuur legde. Soms werd er extra met water gesprengd, zodat er meer rook ontstond om een grotere rook ontwikkeling te krijgen die, geloofde men, een beschermende wolk rond het huis vormde. (Tegenwoordig staat de brandweer meteen op de stoep!) Er zijn veel jonge vogels geboren, bij mij was het musenaantal hoog, nu nog met een derde nest, blijven de jongen bedelen bij de ouders. In het bos zie je met een beetje geluk nog een jonge bosuil. Nog wat onbeholpen, maar ook hij komt er wel. Zwarte spechten ook, er was dagelijks op mijn wandelingen veel geroep te horen, nu is alles een beetje verstomd. De tjiftjaf gaat onvermoeibaar door tot de eerste echte kou, dan gaat hij overwinteren in het diepe zuiden. De zanglijsters die zich luid en duidelijk lieten horen worden stiller. Alleen de tuinfluiter doet zijn eer nog aan. Bij de Blauwe Hel heeft de scholekster zijn jongen grootgebracht op het platte dak tussen het grind van één van de gebouwen. Dit doet hij al tientallen jaren, zijn bijnaam is de bonte piet! Ook de koekoek is verstild, hij heeft waarschijnlijk zijn eieren bij "gastgezinnen" gedropt.

Kijk en geniet.

Aly van Eijk

Ringslang (pentekening)

Opening Tuin

Tuincoördinator Hanneke Baretta ontvangt een fraaie, ingelijste pentekening

OPENING IVN-HEUVELRUGTUIN BIJ DE GROENHOF / 3 JUNI 2023

Met nog aarde aan onze de handen van het netjes maken van de tuin komen de eerste belangstellenden het terrein al op van de nieuwe tuin rondom de Groenhof. Onder een stralende zon lopen o.a. de tuinteamleden in fleurig groen rond om iedereen te verwelkomen.

Direct is te zien dat er heel hard gewerkt is om deze tuin aan te leggen. Zeker als je de fotopresentatie ziet die draait in de Groenhof, krijg je een indruk van hoe het was en het resultaat van maanden hard werken.

Onder bezielende coördinatie van Hanneke Baretta heeft het tuinteam er iets heel moois van gemaakt. Het ontwerp van de tuin is onder andere tot stand gekomen in samenwerking met hoveniersbedrijf Mark Pul, dat o.a. de verharde paden en vijver heeft aangelegd.

Heel veel planten uit de oude tuin zijn meeverhuisd en hebben een plaats gekregen in de nieuwe tuin.

Veel materiaal is hergebruikt. Als voorbeeld: de plantenbakken zijn gemaakt van gehalveerde stoeptegels, de leuningen van het blotevoetenpad van planken rond de oude zandbak, rotstuin van puin van de afgebroken zandbak.

Voor de officiële opening is **Hans van der Pas**, de burgemeester van Rhenen uitgenodigd. Want per slot van rekening zijn wij de IVN-afdeling Veenendaal-Rhenen. De burgemeester van Veenendaal heeft vorig jaar de Groen-

hof officieel geopend, nu dus de beurt aan zijn collega uit Rhenen, van wie bekend is dat hij een “groen” hart heeft. Met het onthullen van een insectenhotel verklaart hij de tuin voor geopend en feliciteert hij het IVN met het prachtige gebouw en nu dan ook met de mooie educatieve tuin.

Als onderdeel van de nieuwe tuin is er de “Heuvelrugtuin”, een tuin die ingericht is met voornamelijk inheemse planten die op de Heuvelrug voorkomen. Deze tuin wordt ook nu officieel geopend door de wethouder van Veenendaal, Marco Verloop, met het plaatsen van een informatiebordje.

Een workshop over de aanleg van een Heuvelrugtuin is een onderdeel van deze dag en daarvoor is zeker belangstelling.

Ook voor kinderen zijn er activiteiten: het blotevoetenpad, de grabbelton, de voelbak, het hengelspel en als hoogtepunt het kijken naar de ontwikkeling van koolwitjes van rups tot mooie vlinder. Bij het vrijlaten van de vlinders

Onthulling insectenhotel door burgemeester Hans van der Pas uit Rhenen

gaan deze spontaan op de omstanders zitten.

Het is een mooie dag met veel waardering naar het tuinteam. Helaas heeft het tuinteam op de zelfde dag afscheid moeten nemen van Marlies die naar Arnhem verhuist. Maar gelukkig meldt op deze dag ook iemand zich om het tuinteam te versterken.

Aanvulling van het team is altijd welkom. Iedere dinsdagmorgen is het tuinteam aan het werk en heeft u belangstelling om te komen helpen, dan bent u van harte welkom.

Het tuinteam

tekst: Kees den Oudendammer

foto's: Tineke Wouda

RIEN VAN BARNEVELD
SCHILDERSBEDRIJF ■ INTERIEUR

WWW.RIENVANBARNEVELD.NL

0318 - 556463

Slootjesdag

IVN-Slootjesdag 10 juni 2023

Zaterdagochtend 10 juni stonden Carlo (van de Weerd) en ik weer klaar aan de waterkant met onze schepnetten, afwasteiltjes, weckpotten en zeefjes voor de Slootjesdag. Meteen om 10 uur kwamen de eerste kinderen al aan met hun (groot)ouders. Altijd spannend of en hoeveel kinderen er komen. Ondanks de warmte en de avondvierdaagse die veel kinderen die week al in de benen hadden, kwamen er toch 15 enthousiaste jonge onderzoekers.

Na een korte instructie van ons werden de netten door het water gehaald en de 'vangst' nauwkeurig bekeken. Soms leek er niets in te zitten, maar als het water ophelderde en de waterplanten eruit gehaald waren, zagen we waterdiertjes bewegen. De zoekkaarten werden erbij gehaald en zo werden watermijten, kokerjuffers, mini-visjes, bootsmannetjes en duikerwantsen op naam gebracht. Sommige kinderen wilden heel gericht een bepaald diertje van de zoekkaart vangen, maar dat ging helaas niet op bestelling. Een bloedzuiger zorgde voor enige huivering.

Amerikaanse rivierkreeft

foto: Karin Houtzager

En de vangst van een Amerikaanse rivierkreeft was ronduit spectaculair. Hoewel we deze als invasieve exoot natuurlijk liever niet in onze wateren zien, hebben we hem zijn vrijheid toch maar teruggegeven.

Altijd verbazingwekkend om te zien wat er in het water leeft en hoe ieder diertje een functie in de kringloop vervult. Het was weer een leuke en leerzame ochtend.

Karin Houtzager

Leppers Zonwering B.V.
Nieuweweg 85
3905 LH Veenendaal
Telefoon: 0318 51 75 65
Fax: 0318 54 32 60

BTW nr. 8099.91.998.801
ING bank
IBAN: NL30INGB0651914558
K.v.K.: 30058732
E-mail: info@leppers.nl

Vogelwerkgroep

Ilse Heurkens - nieuwe coördinator Vogelwerkgroep

Even voorstellen: nieuwe coördinator Vogelwerkgroep

Sinds januari dit jaar woon ik samen met mijn man, onze zoon van 10 en dochter van 7 in Veenendaal. We hebben het geluk heel dichtbij de natuur te mogen wonen, in Veenendaal-Oost, dichtbij de Groene Grens en de Binnenveldse Hooilanden. Een prachtige plek!

Ik ben met veel plezier werkzaam in het bedrijfsleven als HR-projectmanager. In mijn vrije tijd ga ik graag op zoek naar natuur en rust.

De liefde voor de natuur en vogels zat er als kind al in. Opgegroeid in Limburg in een bosrijke omgeving heb ik de natuur altijd om me heen gehad. Ik word enthousiast van samen wandelen met mede natuur- en vogelliefhebbers. Superleuk om dit samen met de gidsen te mogen organiseren, zodat meer mensen van de natuur en vogels kunnen genieten. En voor iedereen, voor alle leeftijden. Ook leuk als we hiermee andere mensen over het IVN kunnen enthousiasmeren. Samen genieten van de vogels maar ook op zoek gaan naar mogelijkheden om hun leefomgeving te verbeteren. Hierbij kunnen we vanuit de verschillende werkgroepen ook de samenwerking opzoeken. Ik kijk er naar uit de IVN-leden te leren kennen en hoop dat we de groep van natuur- en vogelliefhebbers in onze regio kunnen vergroten, zodat we wat moois kunnen doen voor onze natuur. Mocht je interesse hebben om de Vogelwerkgroep beter te leren kennen, meld je dan even aan via: vogels@ivnveenendaal-rhenen.nl.

Ilse Heurkens

Schoolsafari

Rhenense basisscholen op Safari!

Op 8 mei gingen acht IVN-gidsen naar de Ingensche Waarden om de natuurexcursies voor een aantal Rhenense basisscholen voor te bereiden. Doel van de excursies is om kinderen de natuur te laten ervaren – dus zien, horen, ruiken, voelen en soms proeven. Onder leiding van boswachter en ecooloog René Schuurmans, hebben de gidsen veel geleerd over het landschap en de geschiedenis van het gebied en ook een goede indruk kunnen krijgen van de diverse flora en de aanwezige vlinders en vogels. Voorafgaand aan de excursies hebben de gidsen ook een gastles verzorgd op de drie scholen om uit te leggen wat de kinderen gaan zien en doen, maar natuurlijk ook om de aanboord van 'De Blauwe Bever' geldende veiligheidsregels door te nemen.

Op 11 en 12 mei waren kinderen van drie basisscholen aan de beurt voor een spannende reis op Safarischip 'De Blauwe Bever' en een bezoek aan de Ingensche Waarden. Tijdens het varen vertelden de gidsen van 'De Blauwe Bever' en het IVN over het ontstaan van het landschap, de rivier, de fauna en de flora. We zagen onder andere een ooievaarsnest met jongen, veel ganzen en een kolonie oeverzwaluwen! Na het aanleggen bij de Ingensche Waarden was het tijd voor een wandeling. De kinderen verzamelden watermunt en eetbare veldbloemen en later, op de terugweg, konden de kinderen, gidsen en begeleiders genieten van verse muntthee en crackers met kruidenboter, gemaakt met de door henzelf verzamelde planten!

In totaal hebben meer dan 100 kinderen, leerkrachten en begeleidende ouders van deze excursies genoten, met dank aan de coördinator van onze scholenwerkgroep, Harald Arissen, de Gemeente Rhenen, de gidsen van IVN en de bemanning en gidsen van de Stichting Rijnsoevervaarten. We willen in het volgende schooljaar het natuurprogramma voor de basisscholen voortzetten en het liefst nog wat uitbreiden. Maar daarvoor hebben we meer gidsen nodig! Wil jij ook gids bij de scholenwerkgroep Rhenen worden? Neem dan contact op met Harald Arissen via haraldarissen@hotmail.com.

Tekst en foto's: Jennie Jansen-Rogers

Kom voor al je biologische boodschappen naar Odin!

Je vindt ons in Ede, Veenendaal en Wageningen

Kijk voor meer info en openingstijden op Odin.nl

biologische foodcoop **Odin**

Primera
Van Walssem

VEENENDAAL | SCHERPENZEEL

boeken

tijschriften

wenskaarten

cadeaukaarten

kantoorartikelen

kansspelen

tickets

tabak

Primera Van Walssem

3, L. - a. Scherpezeel 38 • 3720-37 • 38

primera-veenendaal.nl

Primera Scherpenzeel

3, L. - a. Scherpezeel 38 • 3720-37 • 38

primera-scherpenzeel.nl

...NIEMAN KANST PRIMA

Diddersgoed

NATUURTUIN DIDDERSGOED BESTAAT 30 JAAR!

Elk jaargetijde is de tuin anders en er is veel te zien. Al jaren lang in voorjaar vliegende oranjetipjes, leggen eitjes op pinksterbloemen en op look-zonder-look. Nu is het geluid te horen van de bedelende jonge grote bonte spechten in hun holte achterin de tuin. De winterkoning zingt er elke dag, tussen het riet broeden de waterhoentjes. In de hulstboom geplant als klein boompje van 50 cm broedt de Houtduif en de boom heeft nu een hoogte gekregen van 5 meter. De grote Kleinbladige lindeboom zal binnenkort in bloei staan en veel bijen aantrekken. De pimpelmezen hebben jongen in het nieuwe opgehangen nestkastje.

Bert Budding

foto: Daniel Solinge

In 1992 is de tuin aangelegd i.s.m. de gemeente Veenendaal. De tuin is geopend in voorjaar van 1993. Ook afgelopen winter hebben jongeren van werkgroep *De Zwammen* hier bomen geknot en de takken buiten de tuin gesleept. Ook de knotwilgen buiten de tuin, langs de vijvers van de gemeente onderhouden wij al 15 jaar.

Momenteel is Egon bezig de stenen trap op te knappen. Afgelopen winter is de stenen bloembak opgeknapt, zijn bijenplanten en vlinderstruiken geplant.

Langs het paadje naar beneden de tuin in zijn tegenover de bestaande knotwilgen ook nieuwe knotwilgen(staken) geplant.

Met het ouder worden van de tuin worden ook de bomen steeds groter en valt er te veel blad op de schrale bodem, het laagste en natste gedeelte van de natuurtuin. We zijn er achter gekomen dat hierdoor de bodem te veel verrijkt

Jeugdgroep "De Zwammen"

wordt en er plantensoorten verdwijnen, o.a. een zeldzaam grasje Bevertjes/Trilgras. Afgelopen winter hebben we al het blad verwijderd en de bodem extra 'schoon' geharkt. De bomen op het eilandje zijn al gedund. Komende winter zal nog een grote wilg met 15 takken moeten verdwijnen om de bijzondere vegetatie terug te krijgen. Zo blijft er al-tijd genoeg werk in zo'n tuin.

Wij dachten dat we op tijd de vegetatie in het lage gedeelte lieten maaien (oktober) met maaibalk door aannemer van gemeente, maar we moeten voortaan veel eerder maaien en afvoeren: in 3e en 4e week van augustus.

De watergangen in de woonwijk en langs Diddersgoed worden onderhouden door Waterschap Veluwe & Vallei. Twee jaar geleden werd overal al het riet gemaaid terwijl in het maaibestek was afgesproken dat 30-50% van het riet moet blijven staan. Afgelopen najaar is gelukkig gefaseerd gemaaid en veel riet blijven staan! Aan de overkant tuin zit nu een zingende bosrietzanger te zingen vanuit het overjarige riet.

Kleine karekieten bouwen hun nest in overjarig riet; deze vogels zijn nog niet teruggekeerd in Diddersgoed.

De afdeling Groen van de gemeente Veenendaal is bezig een nieuw plan te maken om volgend jaar 30% van de gazons niet meer te maaien, maar 1-2 keer per jaar om zo meer biodiversiteit te creëren.

installatiebedrijf
Bouman

- Waarborg installateur voor gas- en watertechnische installaties
- Dakbedekkingen
- Aanleg, onderhoud cv-installaties en gastoestellen
- Rioleringen
- Lood- en zinkwerken
- Installeren van sanitair
- Ventilatie & airco-systemen

Postbus 307, 3900 AH Veenendaal
Bezoekadres: Generatorstraat 9, 3903 LH Veenendaal
Telefoon (0318) 51 00 01, Fax (0318) 54 38 57
info@boumaninstallatie.nl
www.boumaninstallatie.nl

Lid van
UNETO-VNI

Aan de noordzijde van Ruisseveen ligt ook een schraal stukje land wat in beheer is bij waterschap. Hier stonden 120 rietorchissen. De vegetatie is hier 2x kapot geklepeld en in 3e jaar niets meer gedaan.

Heb zelf eind februari met onze IVN-bosmaaier de vegetatie hier gemaaid en afgevoerd. Wat ik niet had verwacht dat eind april ineens weer een 25 stuks orchideeën waren opgekomen!

De scholenwerkgroep is dit voorjaar al 2x op excursie geweest met schoolklassen. Eind juni en begin juli komt er elke dag een schoolklas. Zo heeft onze natuurtuin een belangrijke educatieve functie! Kinderen zijn ook enorm enthousiast! Leuk om te zien!

De tuin is van februari tot en met oktober de laatste zondag van de maand geopend tussen 15 en 16 uur. Egon Schweigmann, Cokkie Gadella en ik leiden dan hier de mensen rond.

Tuin open op 25 juni, 30 juli, 27 augustus, 24 september en 29 oktober. Komt allen!

Tekst en foto's:

Bert Budding

Werkgroep Natuurtuin

Roodborst

10 mei is een alledaagse woensdagmiddag in de media-theek. Suze Hörchner en ik hebben zo onze bezigheden. Tussendoor is er tijd voor een kop thee.

Ineens zie ik uit m'n ooghoek iets bewegen tussen de boekenrekken. Een muis? Nee, het is een vogeltje! Pas als het verenbosje iets meer licht vangt, blijkt het een roodborstje te zijn. Zij of hij doet nu verwoede pogingen naar buiten te vluchten. Dat gaat helaas niet lukken door het grote, hermetisch dichte vensterglas aan de tuinkant. We openen alvast een raam aan de andere kant van de boekenrekken. Om daardoor naar buiten te kunnen vliegen, moet het vogeltje wel eerst óm het raam heen. Weinig kans dus. Op de één of andere manier belandt het roodborstje in de vensterbank aan de pleinkant. Meer ramen gaan open! Hoe bewegen we het vliegensvlugge beestje richting open ramen, terwijl computers, tafels en kasten ons in de weg staan? Tussendoor lonkt het grote venster weer. Een schepnet wordt ingezet. Tevergeefs. Na een poosje zien we geen levende have meer, maar wel een roodborst in de tuin! Dus toch ongezien naar buiten gevlogen? Roodborsten hebben een sterke territoriumdrang. Twee van zulke heethoofdjes in een tuin is al snel te veel. Denken we.

De rust is weergekeerd. Helaas niet voor lang! De stouterd zit weer doodgemoedereerd in het moeilijke hoekje op de vensterbank. Observatie leert dat dit een heel slank exem-

HUIBERS
ELECTRA B.V.
Sinds 1948

Elektrotechniek & Elektrovakzaam

Laan der techniek 3 Veenendaal
www.huibersselectra.nl Tel.: 0318 – 513245

plaar is. Hoewel: ik ben gewend aan bolle winterborstjes met opgezette veren. Het is echt ren-je-rot tussen vensterbank en grote raam. Verschillende geïmproviseerde hulpmiddelen hebben geen effect. Uiteindelijk brengt een theedoek uitkomst. Ik weet het katoen over ons slachtofertje te manoeuvreren, bang het vogeltje te pletten. Heb ik 'm echt te pakken? Ja, ik zie wat staartveertjes. Voorzichtig naar het open raam. Ik vouw de theedoek open en daar ligt onze schat op de rug met een pootje gehaakt achter een draadje.

Wat had ik dit vogeltje graag in deze houding op de gevoelige plaat vastgelegd. 't Beestje heeft al meer dan genoeg stress doorstaan, dus vlieg maar snel je vrijheid tegemoet!

Eind goed, al goed? Jazeker en alle lezersvragen worden hier en nu beantwoord. Suze heeft een vogelnestje ontdekt achter een stelling in de open binnenruimte. Door een breed en hoog hek stap je zo de buitenwereld in. Ook als het hek op slot is, kunnen vogels vrij in- en uitvliegen. De open ruimte is behoorlijk donker, terwijl binnen licht brandt. Het moeilijk zichtbare nestkommetje is te klein voor een merel, maar heeft een prima roodborstformaat. Suze heeft de kleintjes zelfs horen piepen. Het nestje zit pal naast de binnendeur, die vanmiddag wagenwijd open staat. Het is dus goed mogelijk dat pa of ma het licht volgde, verdwaald raakte en via de gangen - al flapperend - in de mediatheek belandde.

Twee roodborstjes in de tuin is helemaal niet zo gek. Ook het mannetje neemt namelijk een deel van de opvoeding voor zijn rekening. Een week later is het nest leeg. Gelukkig maar. Voor herhaling hoeven we dus niet te vrezen.

Tekst en foto: Tineke Wouda

Moestuin de Duiventoren

Excursie gidsencursus

foto: Maja Stavleu

OPEN TUINDAGEN

Op 3 en 4 juni waren de jaarlijkse open Tuindagen van vereniging Velt. De moestuin was beide middagen geopend voor belangstellenden. En die waren er! Ruim 40 bezoekers kwamen met hun vragen en verwonderden zich over de mooie plek die zij nog niet eerder hadden gezien.

Duiventoren met gracht

foto: Dorthy Reijn

Niet alleen de tuin trok de aandacht. Ook de duiventoren was een grote eyecatcher. En voor de kinderen waren de gracht en de schepnetjes de grote trekker.

IVN-GIDSENCURSUS

Op zaterdag 3 juni vond tevens de laatste excursie plaats van de IVN-gidsencursus. Op deze zonovergoten dag werd IVN-moestuin de Duiventoren bezocht. Naast diverse opdrachten, zoals onderzoek naar bodemdieren, bestond de mogelijkheid om een zeislesje te volgen.

Dorthy Reijn

Zeisles door Ton Ezendam

foto: Maja Stavleu

Rijkdom IVN & KNNV

Samenwerking IVN en KNNV

foto: Bart Heijne

DE RIJKDOM DIE IVN EN KNNV ELKAAR TE BIEDEN HEBBEN

IVN organiseert regelmatig meerjarige opleidingen tot natuurgids waarin ook de KNNV participeert. Voor IVN'ers is het een probaat middel om met de natuur aan de gang te gaan en er meer over te leren. Maar de gidsencursus is een leergang om excursies te kunnen gaan leiden. Natuurlijk is het dan noodzakelijk om wat natuurkennis op te doen. Maar alleen veel van de natuur weten maakt je nog geen goede gids. Dus de opleiding is breder en om kennis op te doen volg je niet alleen lezingen maar ga je ook met een groepje op pad. Helaas hebben de mensen die de Gidsenopleiding hebben afgerond lang niet allemaal zin om excursies te leiden.

Wat kun je nog meer doen als je meer over de natuur wilt leren zonder de gidsenopleiding te gaan volgen of nadat je de gidsencursus gevolgd hebt? Het leuke van meer leren over de natuur is dat je het samen kunt gaan doen met een groep. Je kunt zelf een groep bij elkaar zoeken en wat boeken aanschaffen maar er zijn ook groepjes waarbij je je

kunt aansluiten. Het IVN is wel een instelling die mensen in contact wil brengen met de natuur, maar heeft natuurstudie niet als doelstelling. Gelukkig is er een zusterinstelling die juist wel gericht is op natuurbeleving én natuurstudie, de KNNV. Deze vereniging heeft in Wageningen een zeer actieve afdeling met vele werkgroepen. De ervaren leden vinden het heerlijk om hun natuurkennis te delen met anderen. Binnen een werkgroep varieert de hoeveelheid kennis van de leden enorm, van de specialist die niets liever doet dan zijn/haar kennis overdragen, tot mensen die tijdelijk meelopen om er wat te leren. Brede natuurkennis doe je op door je bij diverse werkgroepen aan te sluiten en daar gelijktijdig of juist na elkaar, een tijdje mee te lopen.

Het IVN is een vereniging met de maatschappelijke ambitie om mensen natuurbewust(er) te maken. Gericht op mensen die midden in het leven staan om ze bewust te maken van de natuur om zich heen en de waarde ervan voor ons dagelijks leven. Bewust van de waarde van een groene, bloeiende tuin en bewust dat er meer natuur is dan die eigen tuin. Ook zijn er leden die actief zijn in het onderhoud van natuur, behoud van open heide of beheren van de Japanse duizendknoop. Het is niet voor niets een vereniging met enorm veel leden van alle leeftijden. De KNNV heeft de ambitie om haar leden te verleiden tot natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming. Ze heeft leden die intensiever met de natuur bezig zijn en daar vaak meer tijd aan besteden. Er zijn jonge leden die vaak ook professioneel actief zijn met natuurgerichte projecten, maar ook veel oudere leden die meer tijd hebben.

De twee natuurgerichte verenigingen IVN en KNNV zijn dus heel verschillend, maar vullen elkaar ook enorm aan. In de regio Wageningen en omstreken willen we dan ook nauw met elkaar samenwerken. Laten we wat vaker even bij elkaar op de website zoeken naar leuke activiteiten en niet beschroomd zijn om bij elkaar op bezoek te komen.

Ernst van Rijssel

Hado GroenTechniek
Bos Tuin en Parkmachines
Munnikenweg 155 Veenendaal / Renswoude
www.hadogroentechniek.nl
0318 – 517879 of 511006
Merkealer van

DAILYWORKWEAR.NL

- ✓ BEDRIJFSKLEDING
- ✓ SPORTKLEDING
- ✓ PROMOTIEKLEDING
- ✓ WERKSCHOENEN

Wagingselaan 46 | VEENENDAAL

Tiengemeten-1

Dinsdagmorgen, zes uur precies. De wekker slaat alarm. Even wakker worden. Wat is er ook alweer? O ja, leuk, een dagje Tiengemeten met een groep vogelvrienden en -vriendinnen. Douchen, ontbijten, koffie. Zo, ik ben er klaar voor. Koffie mee? Nee, niet nodig. Krijgen we op het eiland. Wel brood en handschoenen en een muts. Je weet maar nooit, want de weersverwachting is niet geweldig. O... de verreijkjer niet vergeten natuurlijk. Dat zou wat zijn. Klokslag half acht zijn Gert en Dorine bij mij. Snel de vouwfiets in de auto en daar gaan we. Gerts auto heeft een glazen dak. Leuk! Ik heb al een torenvalk en een paar buizerds gezien voordat we bij Tiel zijn. Tegen tien komen we aan. De vogelaars druppelen binnen. Fietsen van de fietsdragers. Daar gaan we, het pontje op. Zo mooi, zodra je voelt dat de pont in beweging komt, is er dat "we zijn weg" gevoel. Soort schoolreisje, maar dan anders. De overtocht mag je nauwelijks zo noemen. Voor je het weet, sta je op Tiengemeten. Daar zien we het bezoekerscentrum al. Naar binnen. Heerlijk, koffie of thee en een gebakken bever, die erin gaat als koek. De gids onthult zijn plannen. Ja, we zijn het er helemaal mee eens. Uiteraard. Hij zal het wel weten. Als we maar vogels te zien krijgen, liefst heel veel.

We hebben er zin in. Na de koffie op de fiets. Bij de eerste stop: Bingo! "Op elf uur een zeearend", wordt er geroepen. Een ander roept: "Ja, ik heb 'm ook! Op één uur." Nou,... of er worden tegelijkertijd twee exemplaren gezien, of een van de twee heren heeft moeite met klokkijken. Het laatste blijkt het geval. Ze zien allebei dezelfde. De zeearend komt met trage vleugelslagen wat dichterbij. Krijg nou wat, er vliegt nog een tweede "vliegende deur" achter. De toon is gezet. Wat mij betreft kan de dag niet meer stuk.

Maar hier zal het niet bij blijven. We fietsen naar meerdere uitkijkpunten. Overal is van alles te zien en te horen. "Hoor... een cetti's zanger." "Kijk daar, ... een purperreiger! Waar? Ik zie hem niet. Nee, klopt, net geland achter het riet. Kijk... daar gaat ie weer! O... mooi."

En zo zien we de ene na de andere vogel. In de lucht. Op het water. In de struiken. Overal zijn vogels. Hier gaat het om! En om de gezelligheid natuurlijk. Want gezellig is het zeker.

En wie geen telescoop heeft en dat kleine vogeltje op afstand toch graag wil zien, kan meekijken met de anderen, die er wel een hebben. Fijn! Volgende stop: de eerste gierzwaluwen van dit jaar. Altijd een mooi moment.

De dag vliegt voorbij (ja, ook dagen kunnen vliegen). De gids heeft zijn werk prima gedaan en geeft aan dat het voor hem er nu op zit. Hij krijgt terecht complimenten en een vriendelijk dankwoord van Gert.

We gaan zelfstandig verder. In kleinere groepjes nu. Terug naar een oude stek? Of toch nog naar een nieuwe plek? "Vergeet de pont niet, hè? Tien over vijf gaat de laatste. Als je die mist, moet je naar de zorgboerderij om te overnachten."

Aalscholver	Grauwe gans	Meerkoet	Tafeleend
Bergeend	Grote Zilverreiger	Nachtegaal	Tijftaf
Blauwe reiger	Holendui	Nijlgans	Torenvalk
Boerenzwaluw	Houtduif	Oeverzwaluw	Tureluur
Brandgans	Huisduif	Paapje	Turkse tortel
Bruine kiekendief	Kauw	Purperreiger	Veldleeuwerik
Buizerd	Kievit	Rietgors	Waterhoentje
Canadese gans	Kleine karekiet?	Rietzanger	Wilde eend
Cetti's zanger	Kluut	Roerdomp	Wintertaling
Dodaars	Knobbelzwaan	Roodborst	Wulp
Fitis	Kokmeeuw	Roodborstapuit	Zaagbek (middelste?)
Fuut	Krakeend	Scholekster	Zeearend
Gierzwaluw	Kuifeend	Slobeend	Zilvermeeuw
Graspieper	Lepelaar	Stadsduif	Zwarte kraai

In kleine groepjes gaan we terug naar de pont. De een wat eerder, de ander wat later. De dag zit erop.

Eén man mogen we natuurlijk niet vergeten, deze dag: Gert. Hij wordt door een van ons in het zonnetje gezet en hartelijk bedankt voor al het geregeld. Gert heeft ons een geweldige dag bezorgd. Als dank krijgt hij een fles met heerlijke inhoud.

En de vogels? Hoeveel soorten zijn er eigenlijk gezien en gehoord vandaag?

Twintig? Dertig? Nog meer? Het zijn er in totaal zesen-vijftig. Met dank aan Roelof en Ad, zij hebben een lijstje bijgehouden. Een paar wil ik er speciaal uitlichten: zeearend, purperreiger, bruine kiekendief, veldleeuwerik, cetti's zanger, zaagbek (welke?), de eerste gierzwaluwen. En op de valreep, de roerdomp (Ad en Roelof).

Het was een geweldige dag! Een dag om niet te vergeten. Dit smaakt naar meer.

De volgende excursie zou zo maar eens kunnen gaan naar... Marker Wadden. Dat zou mooi zijn.

Bedankt allemaal, voor jullie inbreng en gezelligheid.

Ik durf namens iedereen te zeggen: We hebben genoten!

Dick van den Berg (25-04-2023)

Foto's: Tineke Wouda

Tiengemeten-2

Tiengemeten is het enige echte eiland van Zuid-Holland, wat betekent dat een bezoek aan Tiengemeten begint met een korte overtocht per pont, vanaf het dorpje Nieuwendijk in de Hoeksche Waard. Ongeveer 30 kilometer hemelsbreed vanaf uitzichtpunt de Vliedberg is zowaar een stukje skyline van Rotterdam te zien. Oorspronkelijk was de Vliedberg een vluchtplaats voor vee bij hoogwater.

HISTORIE

Het eiland is eeuwen geleden ontstaan als een zandplaat midden in het Haringvliet. Het had toen een bescheiden oppervlakte van tien gemeten. Een gemet is een oude oppervlaktemaat, die aangaf wat een boer met paard op één dag met mooi weer kon omploegen. De ware maat hing dus af van de grondsoort. Op Tiengemeten was een gemet ongeveer 4.000 vierkante meter (0,4 hectare) groot. Op zeker moment werd het ingepolderd. Inmiddels is het eiland veel groter geworden. Dit kwam doordat er steeds meer grond aanslibde. Daaromheen werden dan steeds weer dijken aangelegd. Tot 1860 is het eiland geleidelijk aan gegroeid tot de huidige omvang van ongeveer zeven km lang en twee km breed, wat vele malen meer is dan zijn naam aangeeft. Het eiland was oorspronkelijk geheel in gebruik voor akkerbouw en boomgaarden en telde maximaal zo'n 180 bewoners, maar dit nam vanaf de jaren vijftig van de vorige eeuw snel af.

VAN CULTUUR NAAR NATUUR

Nauureiland Tiengemeten

foto Natuurmonumenten

In 1997 werd besloten het gebied om te vormen tot natuurgebied. Een metamorfose van duizend hectare natuur in één keer. De ontpoldering begon in 2007. In dat eerste jaar werd een begin gemaakt met de aanleg van de getijdennatuur. Zoet water waar het getij nog in doordringt is steeds zeldzamer in Europa. Er werd een stuk dijk door-gestoken en de eerste meanderende kreken werden aangelegd, waardoor het buitenwater toegang kreeg tot het centrale deel van het eiland. De opening naar het Haringvliet kwam op de plek waar in 1953 de buitendijk brak. Het moge duidelijk zijn dat dit gebied veel vogels trekt. In de oudste polder van het eiland (in het oosten) herstelde Natuurmonumenten het oude cultuurlandschap. Daarmee

werd Tiengemeten het grootste natuurontwikkelingsproject van Nederland.

Natuurlijk was er verzet, maar dit plan was uiteindelijk wel beter dan de vele andere plannen die voor het eiland bedacht werden. Zoals een vliegveld, een afvalstortplaats, woningbouw, chemische industrie, windmolens, opslag van vervuild baggerslib. Maar de natuur won en Natuurmonumenten kreeg het beheer in handen. Anno nu zijn er moerasgebieden, grazen er wilde runderen en is Tiengemeten roofvogelparadijs. Tiengemeten vormt samen met de natuurgebieden in de omgeving een aaneengesloten 'wetland'; een natuurlijk deltagebied, met aalscholvers, zeearenden, lepelaars en bevers. Het vormt een onderdeel van het grotere Nationaal Park NLDelta, een nieuw nationaal park dat in 2021 is ontstaan door het samenvoegen van NP De Biesbosch en het Haringvlietgebied.

Natuurmonumenten beheert het voormalige boereneiland tegenwoordig en het is een recreatiegebied geworden waar je kan wandelen, fietsen en heerlijk spelen! Maar... Tiengemeten biedt vooral rust. Op het eiland zijn uitgebreide wandelingen mogelijk over verharde wegen, maar vooral ook dwars door ruige natuur. Meest afgelegen is het gebied De Blanken Slikken aan de westkant van het eiland: voor doorzetters de moeite waard. De daar gelegen Rietheuvel vormt een natuurlijke eindbestemming met uitzicht over de verwilde omgeving!

Dieren zijn er ook genoeg. Er zijn Schotse Hooglanders, er is een beverkolonie met een indrukwekkende burcht en reeën en hazen springen door de bloemrijke weides. Kijk ook eens omhoog en ontdek roofvogels. Met wat geluk spot je lepelaars, zeearenden en ijsvogeltjes. Een eiland waar flora en fauna hun gang mogen gaan.

TIENGEMETEN ONTDEKKEN

Het bijna onbewoonde eiland bestaat uit drie gebieden, ieder met een eigen charme en vrije natuur: Wildernis, Weelde en Weemoed, gelegen in respectievelijk het westen, midden en oosten. Hierdoor trekt het natuurschoon een bijzondere schakering aan bezoekers aan. Van gezinnen met kinderen en fervente wandelaars tot vogelspotters en fietsers, je ziet ze allemaal voorbijkomen. De populariteit van Tiengemeten als natuur- en recreatiegebied groeit dan ook in rap tempo.

Wil je lekker gaan wandelen of fietsen op Tiengemeten, dan zijn er drie routes door de drie verschillende landschappen. Deze wandelroutes variëren in lengte tussen 3 en 10 kilometer. Huur je een fiets of breng je je eigen fiets mee, dan kun je in één dag makkelijk alle belangrijkste plekken op het eiland bezoeken. De gele route van 4,5 km voert onder meer langs de Vliedberg, de beverburcht bij de Irenehoeve, de kudde Schotse Hooglanders en de ruïne van de aardappelloods.

WEELDE (midden)

De pont meert aan in het centrale gedeelte van het eiland. De Margueritahoeve bij de aanlegkade van de veerpont is omgevormd tot bezoekerscentrum van Natuurmonumenten. Hier kun je terecht voor kaarten van de wandelroutes

en nog veel meer. Er is een expositie over nieuwe wildernis in de delta. En de vrijwilligers weten je veel te vertellen over het eiland en de metamorfose tot natuurgebied. Naast het bezoekerscentrum is het Rien Poortvliet Museum te vinden en even verderop het landbouwmuseum in de schuur van de Hélènehoeve. In de hoeve zijn horeca en vergaderruimte gevestigd. Maar daarnaast kun je hier ook wandelend of fietsend het ruige grasland en open watermoeras verkennen. De korte wandeling naar de Vliedberg, een kilometer vanaf de aanlegplaats van de pont, is sowieso aan te raden. De oude smederij en arbeidershuisjes doen tegenwoordig dienst als vakantiewoning. Je passeert ze op weg naar de Vliedberg.

Pas vanaf de Vliedberg overzie je het nieuwe Tiengemeten. Waar ooit het graan, de suikerbieten en de aardappels groeiden, overheerst nu een ruime wereld van water. Slikken en moerasland, gemarkeerd door een verlaten boerderij en solitaire bomen. Voor vogelliefhebbers is er veel te zien. Vooral op en rond het vele water op het eiland zijn tientallen, zo niet honderden vogelsoorten te spotten. In de wintermaanden zie je hier veel watervogels. In voor- en najaar vallen de slikplaten droog en komen allerlei steltlopers eten bij elkaar scharrelen. Ondanks dat het getijdewater tot het hart van het eiland kan doordringen, kan Weelde 's zomers geleidelijk droogvallen.

WEEMOED (oost)

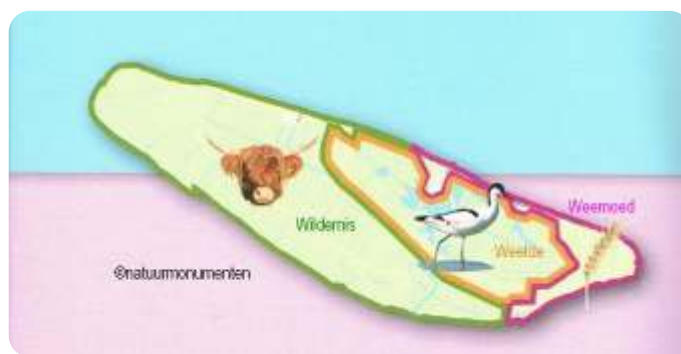
In het oosten, het oudste deel, vind je vooral cultuurhistorie, een gebied dat herinnert aan de menselijke bewoning. Hier herleeft de sfeer van het Zeeuwse platteland van rond 1850. Dit oostelijke hoekje van het eiland staat in het teken van kleinschalige 19-eeuwse landbouw. Denk aan akkers met ouderwetse gewassen als boekweit, tarwe, pronkboon en biet. Een boomgaardje met vruchtenbomen als de notarisappel, loslopende trekpaarden en korenbloemen.

Op de oostpunt van het eiland staat Herberg Tiengemeten (de vroegere Suzannahoeve) met hotelkamers en een natuurcamping. Je kunt er zelfs de nacht doorbrengen in een tipi. De Idahoeve is omgebouwd tot zorgboerderij en de bewoners assisteren Natuurmonumenten bij het beheer van Weemoed. Dat is ook de plek waar het eiland ooit is ontstaan. Tweehonderd jaar geleden was er in de Oude Polder een quarantainehaven: schepen uit verre landen, waar besmettelijke ziektes heersten, moesten hier een tijd voor anker. Pas als zeker was dat er niemand ziek was, mocht de bemanning naar huis. Het Haringvliet was van oudsher de toegangspoort vanaf de Noordzee naar de havenplaatsen Dordrecht, Rotterdam en Delft.

WILDERNIS (west)

De Wildernis, het westelijke en zuidelijke deel van Tiengemeten, is een prachtig groen gebied. Een dynamisch gebied met wilde natuur. Ruim 650 hectare ruig terrein vol slikken, moerassen en grote krekens, waar je naar hartenlust kunt struinen. Een zoetwatergetijdengebied als dit is zeer zeldzaam. Hier kom je de kudde Schotse Hooglanders tegen die het hele jaar buiten loopt, en met geluk spot je de beverburcht of de zeearend die hier zijn nest

heeft. Populieren op een rij vormen de laatste overleving van de mens. Ook in het westelijk deel zijn enkele overnachtingsgelegenheden.

SPEELNATUUR TIENGEMETEN

Wie in de zomer met kinderen naar Tiengemeten is gaan, heeft ongetwijfeld goede herinneringen aan de Speelnatuur van OERR. Dit unieke speelterrein bevindt zich niet ver van de aanlegplaats van de veerpont. Het omvat meer dan 4,5 hectare ruig terrein met kronkelpadjes, beken, kreekjes, blubber en allerlei natuurlijk materiaal om mee te spelen. Een plek waar kinderen kunnen ontdekken, klimmen, klauteren en blubberen. Spelen in de modder en door rioolbuizen kruipen, vloten en hutten bouwen en een kampvuur maken! En natuurlijk naar de befaamde modderglijbaan! In de speelnatuur van Tiengemeten mag alles. Voorál vies worden!

Er is een ukkie-eiland waar kleintjes veilig kunnen rondbanjeren. Met een zandbak en wat ondiep water. Er is genoeg speelmateriaal te gebruiken, zoals scheppen en emmertjes.

Ter geruststelling van de volwassen begeleiders: bij de ingang bevinden zich kleedhokjes, buitendouches en een spoelbak voor modderige kleding. Want douchen en schoone kleren aantrekken is wel een must na een bezoekje aan de Speelnatuur.

EPILOOG

Voor mijn man en mij is dit het derde bezoek aan Tiengemeten, alle keren georganiseerd door de Vogelwerkgroep. Fotopresentaties uit april 2014, februari 2018 en april 2023 zijn te vinden op de fotogalerie van onze afdelingswebsite.

In de winter van 2018 stond ons een ferme wandeling te wachten. Beide voorjaarsbezoeken waren het fietstochten onder leiding van een gids van Natuurmonumenten. Afgelopen april is de gezellige Herberg helaas gesloten en komen de meegebrachte boterhammen in beeld als lunchhap. Nieuw zijn de uitzichttoren aan de oostkant en het fotopasse-partout in de buurt van de Vliedberg. Het laatste programmadeel met gids is een wandeling in de Wildernis naar de restanten van de voormalige aardappelloods. Alle bomen in de omgeving dragen prachtige herfstachtige kleuren. Om volop van het uitzicht te genieten is een klimmetje van enkele meters vereist. Zo ontstijgen we dan toch nog het niveau van de Vliedberg. Vervolgens kan ieder in eigen tempo genieten en afscheid nemen van Tiengemeten. Na een pauze in het natuurcentrum stappen we weer op de fiets. Langs de dijk in oostelijke richting bloeit fotogeniek koolzaad in volle glorie. We

kunnen ook geen genoeg krijgen van het water, de scheepvaart, de ganzen en de vliegenvlugge zwaluwen. Om 16:10 uur stappen onze liftgevers, wij en nog twee IVN'ers als laatsten van onze groep op de pont.

Als je wat tijd over hebt, kun je de Tiendgorzen even in. Er loopt een kort wandelpad door dit kleine, maar vogelrijke natuurgebied, gelegen direct achter de grote parkeerplaats in Nieuwendijk.

Bronnen:

Wikipedia

reishonger.nl/reisverslagen/natuureiland-tiengemetten

www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen.nl/fotogalerie

Bewerking en foto's: *Tineke Wouda*

Egelhoest

HET ECHTE LEVEN IN JE ACHTERTUIN

Ken je dat programma 'het echte leven in de dierentuin'? Waar een blikje achter de schermen gegeven wordt en diergedrag dat je doorgaans niet ziet in beeld gebracht wordt?

Zoiets doen wij ook maar dan in onze achtertuin.

Vogels, kikkers, bijen en vlinders, die zie je wel. In ieder geval voorbijkomen. Maar wat gebeurt er 's nachts? Behalve die vervelende buurtkat die je hoort vechten of die krols is, heb je weinig zicht daarop.

Het begon nazomer 2022 met een vreemd hoestje dat ergens tussen de klimop en de schutting hoorbaar was. Onderzoek (leve Google) brengt me op het pad van een hoestende egel. Egels blijken vrij vaak longaandoeningen te kunnen hebben, bijvoorbeeld door longworm. Als je denkt dat je zo'n beestje dan kunt vinden, nou echt niet. Dan maar beginnen met wat te eten geven. De kranten melden immers dat er vanwege de droogte veel te weinig te eten is voor egels. Je kunt ze bijvoeren met kattenvoer en water. En zo wordt het geregeld.

Egels zijn nachtdieren dus wat je ziet is een leeg bakje. Of niet. En als het leeg is weet je nog niet of de egel het opgegeten heeft of toch de buurtkat.

Een wildcamera is dan een prachtig middel om te kunnen zien wat er gebeurt. En zo komen we bij het echte leven in de achtertuin.

Want wat blijkt? Het is niet één egel maar het zijn er twee! Eerst wordt er geknord en gesnoven dat het een aard heeft en we denken al dat we misschien nog wel jonge egeltjes gaan meemaken. Daarna is de liefde bekoeld en wordt er ruzie gemaakt om de kattenbrokjes. Oké, dan richten we nog een tweede voerplekje in. Op de camerabeelden zien we dat ook daarvan gebruikgemaakt wordt. Het hoesten horen we niet meer. We gaan er maar vanuit dat de egel door het bijvoeren voldoende aangesterkt is

Tot de winter invalt en de egels in winterslaap gaan wordt dagelijks voer neergezet en opgegeten.

In maart vragen we ons af of ze al uit hun winterslaap zijn. We zetten weer kattenbrokjes neer en de camera wordt erbij gezet.

De egels zijn nog niet wakker, maar de katten wel!! We zien op de beelden wel vier verschillende buurtkatten die zich te goed doen aan de brokjes. Maar dat was de bedoeling niet! Als we na een paar weken dan toch weer een egel zien, dan komt die te laat omdat de katten alles weer opgegeten hebben.

Dus zetten we gaas om het voerbakje met een opening voor de egel. Dat blijkt niet te werken. De opening die groot genoeg is voor de egel om erbij te kunnen, is ook groot genoeg voor een kattenpootje. En zo hengelt deze een voor een de brokjes naar zich toe. Heel grappig om te zien maar wij willen slimmer zijn dan de kat dus brengt Google ons weer op een idee.

We hebben een beschermkooi voor vogels (<https://www.vivara.nl/voedersystemen/beschermkooien>), die kunnen we aanpassen voor de egel. Een gat knippen in het gaas en daar een elleboog rioolbuis in steken waardoor een kat er niet doorheen kan en de egel wel. Nu maar zien of dit werkt. Nee dus. De gaten in de kooi zijn nog steeds groot genoeg voor een partijtje brokjes hengelen door katten. :) Pas wanneer de beschermkooi afgewerkt wordt met kip-pengaas kunnen de katten er niet meer bij. Op de camera-beelden zie je dan hoe zo'n kat aan alle kanten probeert een gaatje te vinden om bij de brokjes te komen. Maar als

dit niet lukt is na een paar dagen geen kat meer op de beelden te zien. Ze steken geen energie in kansloze acties.

De egel echter is nu echt wakker en komt dagelijks zijn portie brokjes eten. De eerste dagen loopt hij al snuffelend een rondje om de kooi om dan per ongeluk de opening tegen te komen. Nu gaat hij (of zij) recht op zijn doel af en doet zich te goed. De portie brokjes houden we bescheiden. Het is tenslotte ook de bedoeling dat onze slakkenpopulatie klein gehouden wordt.

Wat wel naar is, is dat we de egel nog/weer horen hoes-ten. We bellen de dierenbescherming. Omdat de egel niet te vinden is en we hem ook niet 's nachts op willen pakken, geven ze als mogelijkheid om antibiotica via de brokjes te geven. Dit gaat overlegd worden en we zullen teruggebeld worden.

Dat lijkt ons een mooie oplossing en we wachten af. 's Avonds rond 21:00 uur zien we de egel dagelijks op het voer afstiefelen en met smaak eten. Dus erg ziek lijkt hij niet te zijn. Het is ons programma van de avond waar we steeds naar uitkijken. Het is druk bij de dierenbescherming en er komen feestdagen tussen, geen telefoontje.

De egel blijft goed eten maar ook hoesten. De lente, die dit jaar moeite heeft om werkelijk lente te worden, vordert ongemerkt toch en eind april ligt plotseling het voer nog in de kooi.

Wij zijn het échte, echte leven in de achtertuin. Er zit geen gaas of hek om de tuin dus egels kunnen gaan en staan waar zij willen. Misschien is hij of zij wel op vrijersvoeten, het is tenslotte voorjaar.

Zolang er een gat in je schutting of hek zit van zo'n 13 cm doorsnee kan een egel daar doorheen. Dan kan hij makkelijk elke nacht een rondje lopen van enkele kilometers. Bekijk je tuinafscheiding eens en creëer ruimte voor de egel. Ze zijn zó leuk en nuttig.

P.S.: Als je een robotmaaier gebruikt, zet die 's nachts dan uit voor de veiligheid van egels en andere nachtdieren.

Dorothy Reijn

Lid worden van IVN

U kunt het werk van de IVN-afdeling Veenendaal-Rhenen steunen door IVN-lid te worden. Leden zijn van harte welkom bij onze activiteiten.

Als lid ontvangt u, naast ons Groene Blad dat 4 keer per jaar verschijnt, ook het kwartaalblad "Mens en Natuur" van de landelijke IVN-vereniging.

Aanmelding:

<https://www.ivn.nl/word-lid>

Opzegging en/of verhuizing: z.s.m. opgeven via: ledenadministratie@ivnveenendaal-rhenen.nl

Bijdrage Groene Blad

Hebt u iets moois of unieks beleefd in de natuur, vertel dat door een stukje te schrijven voor het Groene Blad. Iedere bijdrage is welkom. Deel deze ervaring met de lezers van dit blad. Net zoals die prachtige foto die u hebt gemaakt. Laat iedereen meegenieten van al het mooie van de natuur. Hebt u weet van activiteiten die voor de lezers van het Groene Blad interessant of zinvol zijn, maak het (liefst ruim van tevoren) kenbaar bij de redactie.

Redacteur Groene Blad

vacant

Belangstellenden die willen meehelpen met het maken van het Groene Blad en die het redacteurschap eventueel op zich willen nemen, zijn van harte welkom!

ARCHIEF GROENE BLAD

Vorige nummers van het Groene Blad kunt u vinden op: <https://www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen/archief-van-het-groene-blad>

Warm Welkom Activiteiten

IVN Veenendaal-Rhenen heet alle nieuwe leden van harte welkom. In het overzicht de leden die vermelding in Het Groene Blad op prijs stellen.

Dick van den Berg	VEENENDAAL
Dick Wesselo	VEENENDAAL
Gert van Eden	VEENENDAAL
Ingrid van der Vlist	VEENENDAAL
Anita Oosterlee	VEENENDAAL

Afdelingsactiviteiten in onze omgeving kunt u vinden op:

IVN Veenendaal-Rhenen
<https://www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen/activiteiten>
IVN Ede
<https://www.ivn.nl/afdeling/ivn-edel/activiteitenprogramma>
IVN Zuidwest Veluwezoom
<https://www.ivn.nl/afdeling/zuidwest-veluwezoom/activiteiten>
KNNV Wageningen en omstreken
<https://wageningen.knnv.nl/activiteiten>

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

www.editoo.nl

MIX
Papier van
verantwoorde herkomst
FSC® C017135

Beleef de natuur

INDIEN ONBESTELBAAR: CAMPHUYSENSTRAAT 5, 3906 WV VEENENDAAL

